

አዲስ አበባ፣ ኢትዮጵያ

ነሐሴ 19 2012 ዓ.ም

መግለጫ ፕሬስ

ኢትዮጵያውያን ናይ ኢፌድሪ መንግስቲ ናይ ፌደራል መንግስቲ ቋንቋታት ንምውሳኽን፤ ናይ ቐዳማይ ሚኒስትር ናይ ስልጣን ዘበን እንተበዝሐ ካብ ኸልተ ናይ መረጃ እዋን ንላእሊ ከይኹን ወሰን ምግባርን ዝምልከቱ ምምሕያሻት ህገ-መንግስቲ ብኣብዝሓ እንትድግፉ፤ ኣብ ካልኣት ለውጥታት ግና ዝተኸፋፈሉ እዮም።

ናይ እዚ ፅንዓት ውፅኢት ዝኾነ ሓዲሽ ናይ ኣፍሮ ባሮሜትር ዳህሳስ ከምዘርእዮ፤ ኢትዮጵያውያን ድልት ናይ ቐዳማይ ሚኒስትር ናይ ስልጣን እዋን ካብ ክልተ ግዘ ከይሓልፍ ምግባብን፤ ናይ ፌደራል መንግስቲ ናይ ስራሕ ቋንቋታት ልሳን ብዙሕ ኸኸውን ይግባእ ብዝብልን፤ ሕዚ ዘሎ ናይ ሀገርና ሕገ-መንግስቲ ምምሕያሻ ይድግፉ እዮም። ይኹንምበር ኣብ መሬት ብግሊ/ናይ ውልቁ ንብረትነት ይኹን ዝብልን፤ ባዕለን ንባዕለን ናይ ምምሕያር/ኣብ መሰል ዓርሰ ውሳኔን ፤ ሕገ-መንግስቲ ዳይነትን፤ ብሓራዊ ኣርማን ከምኡ ከዓ ርእሰ ከተማ ኣዲስ አበባ ደረጃ/ኩነታት ዝብል ሓሳብ ብዝምልከት ዝተኸፋፈሉ እዮም።

እዚ ከይዲ ገምጋም ኣብ ዝካየዱሉ እዋን ሕዚ ዘሎ ናይ ኢትዮጵያውያን ድልየት ዘማልእ /ዘርእን ኩሉ ዜጋ ዝእምነሉን /ድልየቱ ብዘንፀባርቕን መልክዕ ሕገ- መንግስቲ ከመሓየሽ ኣለዎ/ይግባእ፤ ፈክምኣድላይነቱ ካብ ምቕያር ምልዋጥ ወይከዓ ከምዘሎ ይኹን ካብዝብሉ ርእሶ ወሃብቲ እተ ዝገበየ ክፋል ሕብረተሰብ ዘሎ ሕገ- መንግስቲ ከመሓየሽ ኣለዎ ዝብል እዮ። እዋንዊ ኩነታት ብዝገልፅ/ብዘንፀባርቕ ኮይኑ ኣብ ከይዲ ምምሕያሻ/ክለሳ ድልየት ተራ ዜጋታት ኢትዮጵያን ተሳትፎ/ሓሳብ ዘካተተ ክኸውን ኣለዎ ዝብልን፤

ናይ ዘዝበዝሐ ሓሳብ ካብ ቋንቋ ኣምሓርኛ ብተወሳኺ ካልኣት ንፌደራል መንግስቲ ናይ ስራሕቋንቋታት ክኹን ይግባእ፤ ናይ ቐዳማይ ሚኒስትር ስልጣን ካብ ክልተ ግዘ ንላዕሊ ከይምረፅ ገደብ ምግባርን፤ ከምኡ-ከዓ ካብዚ ኣብ ተግባር ዘሎ ቤት ምኽሪ ፈደራሽን ዝተፈለየን ጉዳያት ሕገ-መንግስቲ ዝጥምት ተወሳኺ ናይ ሕገ-መንግስቲ ቤት ፍርዲ ምጥያሽ።

እዚ ፅንዓት/ ዳህሳስ ብፖለቲካ ልሂቃን/ኤሊት ኣብ መንጎ ኣከራኻሪ/መካትዒ ዝነበሩ ሕገ-መንግስቲ ድንጋገታት ብምቕላል/ብምንኣስ ሓዲ ሓዲ ተፈላጊቲ ደገፋትን ከምኡ ኣውን ዝለዓለ ተቋውሞ ዘለዎም የርኢ። እዞም ናይ ብሓራት፤ ብሓራትን ባዕለን ንባዕለን ናይ ምውሳኔ መሰል (መሰል ዓርሰ ውሳኔ)፤ ዋንነት መሬት ናይ ውልቁ መሰል/ናይ ግሊ ትሕዝቶ መቐፀልታን ከምኡ ድማ ናይ ብሓራዊ ሰንደቕ ዓላማ ማዕኸል ዘሎ ኣርማ ዘካትት ኮይኑ ዓንቀፅ(39) ካብ ሕገ መንግስቲ ምውጋድ/ምውግእን ዘጠቓልሉ እዮም።

ናይዚ ዳህሳስ ፅንዓት ውፅኢት ሓዲሽ ብዝተኸፈተ ፖለቲካዊ ባይታ ምኽንያት ነቶም እንዳቐጸሉ ዝለው ሕገ - መንግስቲ ክርክራት ዝሕግዝ እዮ። ዝሓለፉ ክልተ ዓመታት ብድምጺ ዘይነብሮም ኮይኑ ግና ሕገ-መንግስቲ ለውጢ ብዝሓቱ ሓይልታት ተቋውሞ ኢሉ እውን ዝተፈላለዩ ሓሳባት ብዘቕርቡ መራኸብቲ ሓፋሽን ናይ ፖለቲካ ሊሂቃንን ሓዲሽ ተሳትፎ ይግልጽ።

ቐንዲ ውጻኢታት

- ካብ 10 ኢትዮጵያውያን እቶም 7 (69%) ሕገ- መንግስቲ ኢትዮጵያ ተመሓይሹ ንክቕጽል እንትመርጹ ፣18% ድማ ሓዚ ዘሎ ሕገ-መንግስቲ ከምዘሎ ክቕጽል ኣለዎ ይብሉ ። ካብዚኣም ብተቋራኒ ግን እቶም ዝተረፉ 11% ኢትዮጵያውያን ሕገ- መንግስቲ ጠቕሊሉ ንክቕየር ይደልዩ (ስእሊ 1) ።
- መለስቲ እዞም ዝስእቡ ንጥቢታት ኣብ ዝተመረጹ ናይ ሕገ-መንግስቲ ምምሕያሻ ሓሳባት፤ ናይ ኣብዝሓ ኢትዮጵያውያን ድልየት ዝገልጹ እዮም (ስእሊ 2) ።
  - ተወሰኸቲ ናይ ፈደራል መንግስቲ ቋንቋታት ምውሳኽ (73%) ።
  - ናይ ቐዳማይ ሚኒስትር ናይ ስልጣን ዘበን እንተበዝሐ ኣብ ኸልተ ጊዘ መረጃ ንክውሰን ምግባር(68%)።
  - ካብዚ ኣብ ተግባር ዘሎ ቤት ምኽሪ ፈደራሽን ዝተፈለየን ጉዳያት ሕገ-መንግስቲ ዝጥምት ተወሳኺ ናይ ሕገ-መንግስቲ ቤት ፍርዲ ምጥያሽ።

- በንጽጽር ውሑድ ድጋፍ ዝረኸቡ ካልአት ናይ ምምሕያሽ ሓሳባት
  - ካብ 10 ኢትዮጵያውያን እቶም 4 (43%) ዓንቀጽ 39 ማለት እውን ኣብቲ ሕዚ ዘሎ ሕገ-መንግስቲ ዘሎ ምእንተ ውሕስነት ብሔርን፤ ብሔረሰባትን ተባሂሉ ዝተቐመጠ መሰል ዓርሰን ምምሕዳር እስካብ ምግንጻል፤ ክእለ/ክውገድ ይደልዩ። ዝተርፉ (50%) 50 ሚእታዊ ዜጋታት ግን እቲ ውሕስነት ተቐሚጡ ክቕጽል ይደልዩ ።
  - መሬት ናይ መንግስቲ ዶ' ይኹን ወይስ ናይ ዜጋታት ኣብ ዝብል ዛእባ ፣ መለስቲ ዳርጋ ማዕረ ብማዕረ ዝተመቐሉ እንትኹኑ 46% መለስቲ ይቀየር ፣ እቶም 49% ድማ ይኹን ይብሉ ።
  - ካብ 10 ኢትዮጵያውያን እቶም ትሕቲ 4 ዝኾኑ (37%) እታ ኣብ ማእኸል ባንደራ ዘላ ኣርማ ክትጠፍእ ይደልዩ ፣ እንተኹን ኣብዝሓ መልሲ ወሃብቲ (52%) ምጥፋእ እታ ኣርማ ኣይስማእምዎሉን/ይነጽግዎ፤
  - ሲሶ ናይ እቶም መልሲ ወሃብቲ (35%) ናይ ኣዲስ ኣባል ፈደረሽ ንምኻን እንትድግፉ፣ መብዛሕቲአም መልሲ ወሃብቲ (54%) ግና ነዚ ሓሳብ ይነጽግዎ፤
- ሕገ-መንግስቲ መካዝ ክመሓየሽ ይግባእ፤ ኣብ ዝብል ድልየት ኢትዮጵያውያን ዝተኸፋፈለ እዩ ። እቶም ሲሶ ዝኾኑ (34%) ቐድሚ እቲ ዝቐጽል ሃገራዊ መረጃ ክመሓየሽ ኣለዎ ዝበሉ እንትኹኑ ተመሳሳሊ መጠን ዘለዎም ካልአት 33% ድሕሪ መረጃ ሸኡ ንሸኡ ፣ 29% ድማ ድሕሪ መረጃ እንተነኣሰ ኣብ ውሽጢ ሓደ ዓመት ክመሓየሽ ይደልዩ (ስእሊ 3)
- ኣዝዮም ዝበዝሑ ኢትዮጵያውያን (92%) ኣብ ከይዲ ምምሕያሽ ግደ ተራ ዜጋታት ዕዘዝ ክኸውን ይደልዩ ። እቶም 7% ግን ምምሕያሽ/ምቕያር ሕገ-መንግስቲ ንምውሳን ንተመረጽቲ ናይ ፖለቲካ መራሕቲ ምግዳፍ ይመርጹ (ስእሊ 4) ።

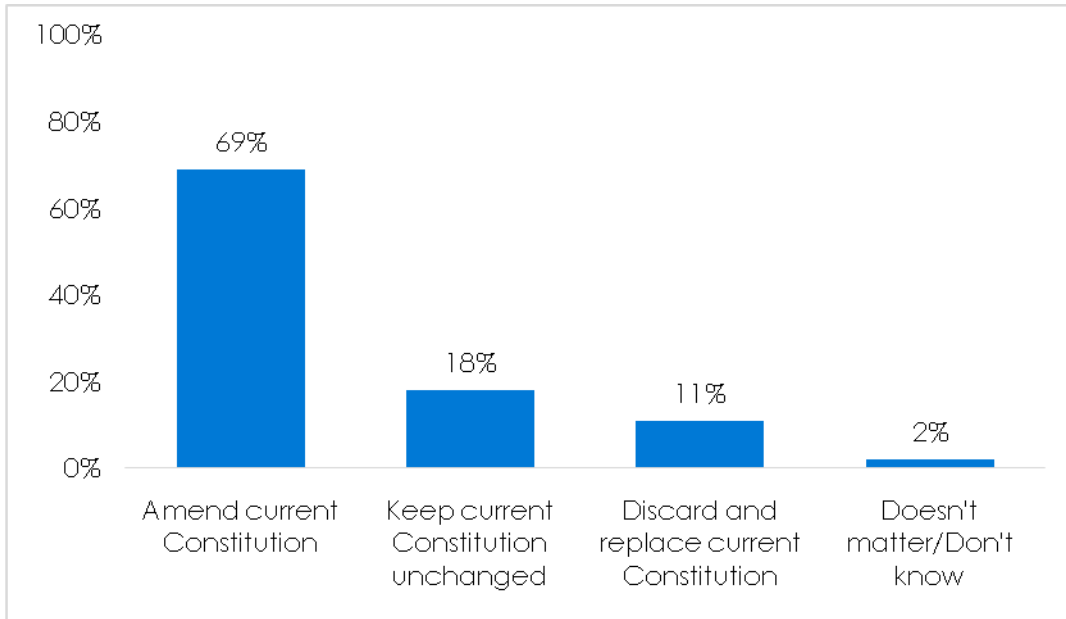
መፅናዕቲታት ኣፍሮ-ባሮሜትር

ኣፍሮ-ባሮሜትር ካብ ውግንና ዝኾነ ኣይነት ፖለቲካ ነፃ ዝኾነ ፓን-ኣፍሪቃዊ ናይ ምርምር መርበብ እንትኹን ሓቃዊ/ተኣማኒ ዝኾኑ ናይ ዲሞክራሲ፣ምሕደራን ፅፈት/ዓይነት ናብራን ኣብ ዝተመልከቱ ዛዕባታት ኣትኩሩ ይሰርሕ ። ካብ 1999 ከሳብ 2018 ኣብ 38 ሃገራት 7^ተ ዙር መጽናዕቲታት ኣካይዱ እዩ ። ብተውሳኺ ኣብ 2019/2020 8^ይ ዙር መጽናዕቲ ኣብ 35 ሃገራት ንምሰላጥ ትልሚ ሒዙ ይርከብ ። ኣፍሮ-ባሮሜትር ዘካይዶም መጽናዕቲታት ሃገራዊ ውክልና ዘረጋግጹ ብመልሲ ውሃብቲ ቋንቋ ዝተዳለውን ናይ ገፅ ንገፅ ቻለ-መሕትት ዘጠቓልሉን እዮም።

ጉጅለ ኣፍሮ-ባሮሜትር ኢትዮጵያ ብፍሪዶም ሃውስ እንዳተሓገዘ ፣ ብእብኮን ኮንሳልቲንግ ሃውስ እንዳተመርሐ ኣብ ወርሒታት ታሕሳስ 2019ን ጥሪ 2020ን ን2400 ንዓቕመ ኣዳም ዝበጽሑ ኢትዮጵያውያን ቻለ-መሕትት ገይሩ ነይሩ። በዚ መሰረት ብደረጃ ሃገር ብውሕድ መጠን ገጋን (ማለትእውን+/-2 ሚእታዊ) ብ95% confidence level ንወካሊዝኾነ በዝሒ ናሙና ወሲዱ እዩ ሰሪሑ። ቐድሚ ሓዚ እውን ኣብ 2013 ኣብ ኢትዮጵያ ተመሳሳሊ ዳህሳስ ኣካይዱ ነይሩ ።

ቻርትታት

ስእሊ 1 - ሕገ-መንግስቲ ኢትዮጵያ ከምዘለዎ ዶ' ይቐጽል ፣ እንተተመሓየሸ ዶ ይሓይሽ ወይስ ይተካእ? /ኢትዮጵያ/2020

ንመልሲ ወሃብቲ ዝቐረብሎም ሕቶታት-

-ካብዘም ዝቐጽሉ መማረጺታት አየነአም ሓሳብ ዝበልጸ ይአምኑሉ/ናሉ?

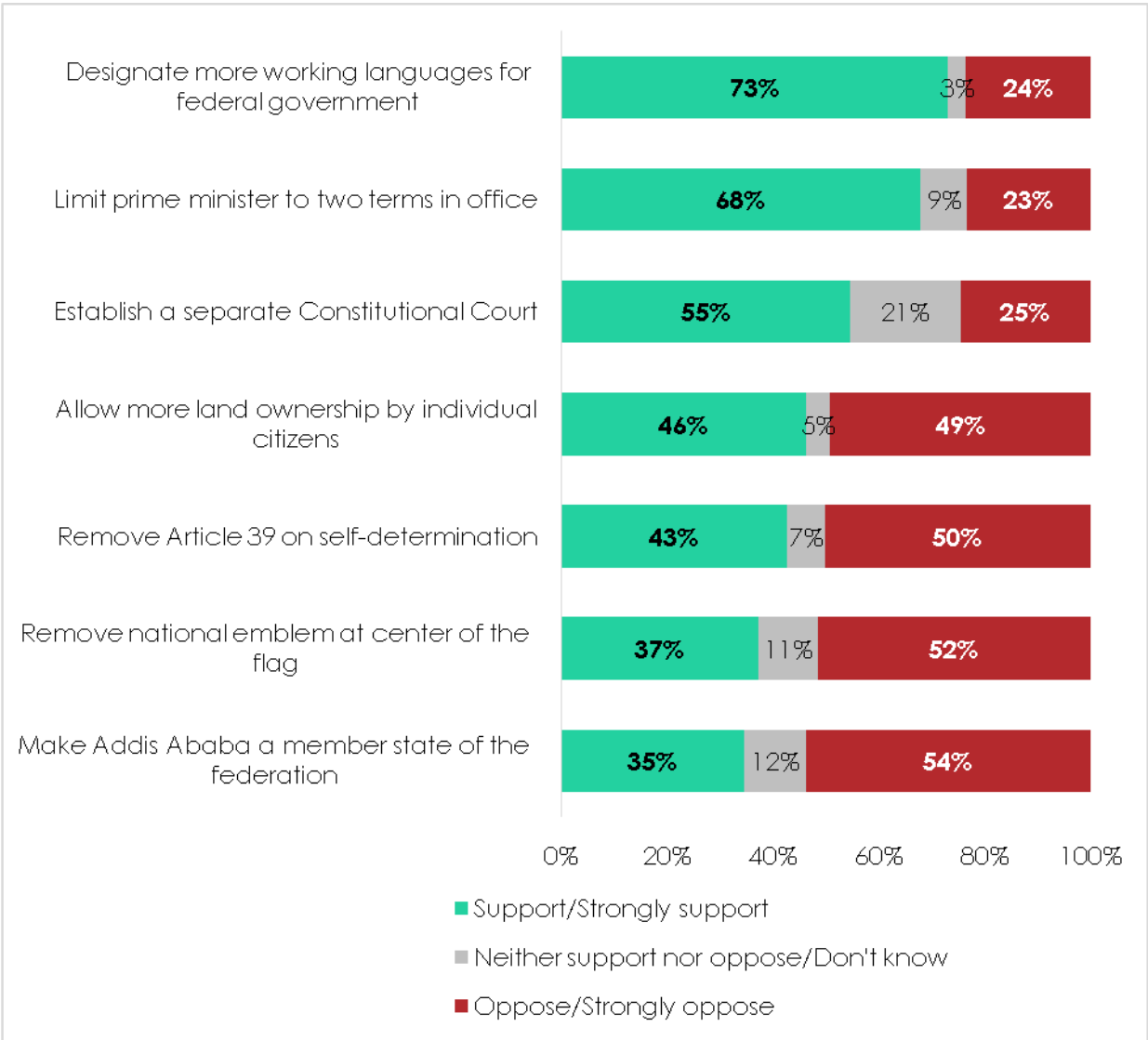
ሓሳብ 1 - ሓዚ ዘሎ ናይ ኢትዮጵያ ሕገ-መንግስቲ ከምዘሎ ይቐጽል ፣ ምቕያር ወይከዓ ምምሕያሽ አየድልን፤

ሓሳብ 2 - ሓዚ ዘሎ ናይ ኢትዮጵያ ሕገ-መንግስቲ ይቐጽል ፣ እንተኹነ ግና ንዚግዘ ዝምጥን ምምሕያሽ ክግበረሉ ይግባእ፤

ሓሳብ 3 - ሓዚ ዘሎ ናይ ኢትዮጵያ ሕገ-መንግስቲ ክውገድን ብሓዳሽ ክቐየርን ይግባእ ዝብል፤

Figure 2: Support or opposition to proposed constitutional amendments | Ethiopia | 2020

ስእሊ 2 - ንክመሓየሽ ሓሳብ ዝቐረበሉ ሕገ-መንግስቲ ድጋፍ ወይ ተቓውሞ/ኢትዮጵያ/2020

- ተወስኸቲ ናይ ፈደራላዊ ቋንቋታት ምውሳኸኻ፤
- ወሰን ዘመን ስልጣን ቐዳማይ ሚኒስትር ኣብ ኸልተ ጊዘ ኸውሰን ምግባር፤
- ንሕገ-መንግስቲ ዝጥምት ባእሉ ዝኸኣለ ናይ ሕገ-መንግስቲ ቤት ፍርዲ ምጥያሽ፤
- ንውልቕ ሰባት/ሕድ ሕድ ዘጋታት ዝበለፀ ዋንነት መረት ምፍቓድ፤
- መሰል ዓርሰ ውሳኔ ዝድንግግ ዓንቀጽ 39 ምውጋድ፤
- ኣብ ማእኸል ባንደራ ዝርከብ ኣርማ ምውጋድ፤
- ንኣዲስ ኣበባ ኣባል ፈደራሽን ምግባር፤

ንመልሲ ወሃብቲ ዝቐረብሎም ሕቶታት-

ኢትዮጵያ ከመይ ገይራ ሕገ-መንግስቲ ክተመሓይሽ ወይከዓ ክትክእ ከምዝግበእ ዝቐረቡ ብዝሕ ዝበሉ ሓሳባት ነይሮም ። ነዞም ዝሰዕቡ ሕድ ሕድ ናይ ሕገ-መንግስቲ ናይ ለውጢ ሓሳባት ይድግፉ ዶ' ይቐውሙ ወይስ ብዙሕ ኣፍልጦ የብሎምን ?

- ኣብቲ ሕዚ ዘሎ ሕገ-መንግስቲ ምእንተ ውሕስነት ብሔራትን ብሔረሰባትን ተባሂሉ ዝተቐመጠ ናይ ብሔራት መሰል ዓርሰ ምምሕዳር እስካብ ዓርሰውሳነ (ምግንጻል) ዝሃበን ዓንቀጽ 39 ሙሉእ ንሙሉእ ክውገድ ኣለዎ።
- ኩሎም መሬት ናይ መንግስቲ እዩ ዝብል ሕገ /መምርሒኸቐየር ወይድማ ብዝበለፀ መሰል ሕድ ሕድ ዜጋታት/ውልቐዋንነት ክፈቓድ፤
- ኣብ ማእኸል እቲ ባንደራ ዝርከብ ኣርማ ክውገድ ይግባእ
- ካብ ቋንቋ ኣምሓርኛ ብተወሳኺ ካልኣት ቋንቋታት እውን ናይ ስራሕ ቋንቋታት ክኾኑ ይግባእ፤

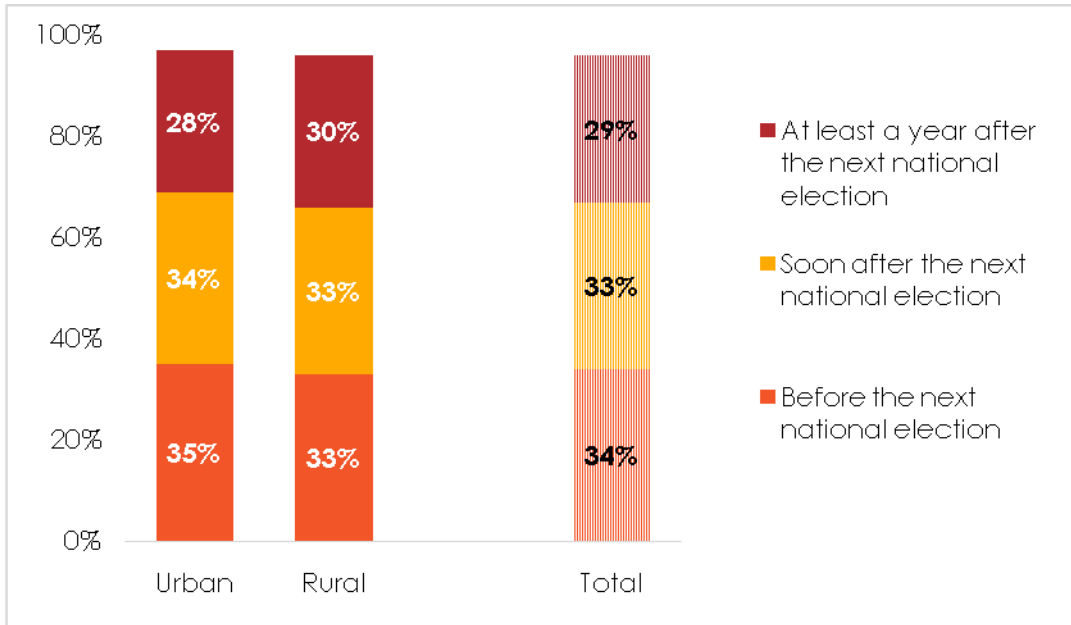
- ካብ ቤት ምኽሪ ፈደራሽን ተፈልዮ ባለሉ ዝኸኣለ ንጉዳያት ሕገ-መንግስቲ ዝጥምት ናይ ሕገ-መንግስቲ ቤት ፍርዲ ኸጣየሽ ይግባእ፤
- ኣዲስ አበባ ኣባል ፈደራል መንግስቲ ፈደራሽን ክትከውን ይግባእ፤

ካብዞም ዝቐጽሉ መማረጺታት ኣየኒኦም ሓሳብ ዝበለጸ ይኣምኑሉ/ናሉ ?

ሓሳብ 1- እቲ ሕገ-መንግስቲ ስልጣን ዘመን ቐዳማይ ሚኒስትር እንተበዘሐ ኣብ ኸልተ ጊዘ መረጸን ኸውሰን ኸገብር ይግባእ

ሓሳብ 2- ብሕገ- መንግስቲ ናይ ቐዳማይ ሚኒስትር ስልጣን ዘመን ዝውሰን ገደብ ክቐመጥ ዮብሉን ዝብሉ፤

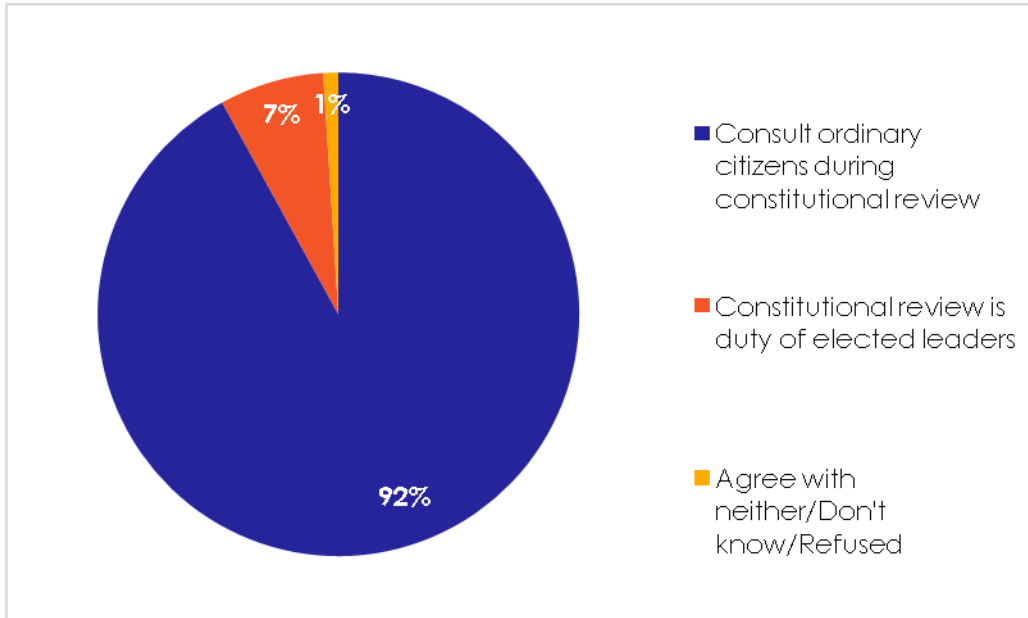
ስእሊ.3 - ናይ ሕገ-መንግስቲ ክለሳ እዋን/ብ ነበርቲ ከተማ-ገፀር /ኢትዮጵያ/2020

- እንተነኣስ ድሕሪ መረጃ ድሕሪ ሓደ ዓመት፤
- ድሕሪ መረጃ ሸዑ ንሸዑ፤
- ቐድሚ ቐጻሊ መረጃ፤

ንመልሲ ወሃብቲ ዝቐረበሎም ሕቶታት- ሕገ-መንግስቲ ዝቐየር ወይ ዝኸለስ እንተኾይኑ ፡ መኣዝ እዩ እዚ ከይዲ ክፍጸም ዘለዎ ኢልኩም ትሓስቡ?

ስእሊ 4 - ናይ ሕገ-መንግስቲ ክለሳ ክሳለጥ እንክሎ ተራ ዘጋታት ክሳተፉ ዶ ይግበእም ወይስ ንዝተመረጹ ፖለቲከኛታት ክግደፍ ኣለዎ? /ኢትዮጵያ/2020

- ኣብ ከይዲ ክለሳ ሕገ-መንግስቲ ተራ ዘጋታት ሓሳቦም ክህቡ ይግባእ፤
- ክለሳ ሕገ-መንግስቲ ናይ ዝተመረጹ ናይ ፖለቲካ መራሕቲ ሓላፍነት እዩ፤
- ብኸልቲኦም መመሪያታት ኣይሰማእማእን /ኣይፍልጥን/ ፍቓደኛ ዘይምኻን፤

ንመልሲ ወሃብቲ ዝቐረብሎም ሕቶታት-ካብዞም ዝቐጽሉ መመሪያታት ኣየነኡ ሓሳብ ዝበለጸ ይኣምኑሉ/ናሉ ?

ሓሳብ 1- ሕዚ ዘሎ ሕገ-መንግስቲ ዝመሓየሽ ወይ ዝትካእ እንተኾይኑ ኣብ ከይዲ ምምሕያሽ ተራ ዘጋታት የግዲ ክሳተፉ ኣለዎም

ሓሳብ 2- ሕገ-መንግስቲ ምምሕያሽ ወይ ምትካእ ናይ ዝተመረጹ መራሕቲ ናይ ፖለቲካል ሓላፍነት እምበር፣ ናይ ተራ ዘጋታት ምምኻር ኣድላይ ኣይኮነን ።

(ሚኒታዊ ብዞም ሕድ ሕድ ክልስ ሓሳባት/ዓ/ነገራት “ዝሰማእምኡ” ወይድማ “ብጣዕሚ ዝሰማዕምኡ”)

For more information, please contact:

ንዝበለፀ ሓበሬታ በጃቩም ኣብ ታሕቲ ብዘሎ ኣድራሻ ተጠቐሙ፤

Mulu Teka
National Investigator
ABCON – Research & Consulting
Tel +251 973 077 414 , +251 115 531 470, +251 115 521 696, +251 115 537 061
mulu.mtg@gmail.com / info@abconltd.et
Addis Ababa, Ethiopia

Visit us online at:
www.abconltd.et
www.afrobarometer.org

Follow our releases on #VoicesAfrica.

